

RENDŐRSÉGI ELJÁRÁS MINT AZ EU BELBIZTONSÁGI RÉSZE

A biztonság úgy is jellemezhető mint egy csoportos intézkedési rendszer az emberi fejlődés és védelem érdekében. Ezért a biztonság egy olyan fogalom, amely magába zárja, és egybeköti az összes tulajdonságot (pl. külső, belső, ekológiai, kibernetikai stb.), amely a biztonság egyes formáival összefüggésbe hozható.¹⁹⁷ Ezek közül az általánosan elfogadott felosztásként a külső és a belső dimenzió említendő: a külső biztonság, a külső veszély elleni védelmet feltételezi, míg a belbiztonság jellemzői a rendszer belsejében – mint válsághelyzet – merülnek fel. Más szavakkal kifejezve, a külső biztonság kiküszöböli a külső veszélyt egy adott állam szubjektív részéről, míg a belső biztonság olyan védelem, amely kifejezi a fenyegető veszély kiküszöbölését ennek szubjektív belsejéből.

Az Európai Unió belbiztonsági koncepcusa úgy értelmezhető, mint egy teljes szélessávú koncepció, amely magában foglal számos ágazatot a felmerülő veszélyek megoldása céljából. Közvetlen hatással vannak a napi életre, az emberek jólétére. Az EU lakosai védelmére a belbiztonság elkerülhetetlen az egyes szervezetek, a határőrség az igazságügyi és egyéb hatóságok szoros kapcsolatának és együttműködésének felhasználásával. A napjainkban fellépő kockázatok körébe főleg a terrorizmus, a szervezett bűnözés, a drogkereskedelem, a számítógépes bűnözés, a gyermekek szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia, a gazdasági bűncselekmények és a korrupció, valamint a fegyvercsempészet tartoznak. Minthogy e deliktumok elkövetői gyorsan alkalmazkodnak a tudomány és a technológia változásaihoz, az ellenük való küzdelem során újabb és újabb megoldásokra van szükség. Összhangban az Európai Közösség követelményeivel, amelyek a tagállamok rendőri gyakorlatában is kifejezésre jutnak, kifejtjük azt a nézetet, hogy idejében kell felismerni a hiányosságokat és ellentmondásokat, és meg kell találni a megoldásokat.

Ha a rendőrségi eljárások rendszerét áttekintjük, további alrendszerek is kialakíthatók. Ilyen lehet például az a rendőrségi eljárás, amelynek szisztematikai elemei közt gyakorta jelezzük a bűnözés elleni rendőri aktusokat (hírszerzési, operatív nyomozói lépéseket stb.) amelyek tudatosan realizálódnak bizonyos objektumok, események beigazolása ügyében.¹⁹⁸ Ezeknek az eljárásoknak a formáit elsősorban az ügyek speciális vagy specifikus különlegessége indokolja.

Az említett eljárások alapján lehet elkülöníteni a taktikai rendőrségi eljárást, amelyet strukturálisan oszthatunk olyan szubszisztémákba mint rendőrségi büntetőeljárás, avagy rendőrségi adminisztrációs eljárás. A mostani állapotokban ezek az eljárások fordulnak elő leggyakrabban a rendőrség munkájában. A rendőrségi eljárások fő irányelvei relatíve autonóm módon vezetnek olyan lépésekhez mint:

¹⁹⁷ PAWERA, R. Bezpečnostno-vedná rovina konštituovania policajnej vedy. In ŠIMOVIČEK, I. a kol. Policajná veda, A PZ Bratislava, 1997, ISBN 80-8054-038-1, 121 – 139. o.

¹⁹⁸ LIŠOŇ, M. Kreovanie vedného odboru „operatívne poznanie“ do systému policajných vied. In Policajná teória a prax. ISSN 1335-1370, 2011, roč. XIX, č. 1, 71-86. o.

1. konkrét, célirányos lépésegyveleg, amelyek arra adnak választ, hogy miért kell rendőrségi eljárást lefolytatni, azok milyen célt követnek;
2. a lehetséges társadalomellenes lépések felülvizsgálata, amelyek arra felelnek, hogy mit akarnak a rendőrségi tevékenységgel elérni; valamint
3. azok a jogi alapelvek – mint a legalitás és az officialitás – amelyek azt mutatják meg, hogy ki, hogyan, mikor, hol és miképp realizálhatja az eljárást.¹⁹⁹

A rendőrségi folyamatok tartalmát alkotja a konkrét tevékenység – az intézkedés és a feladat teljesítése. A rendőrségi eljárás így egy állami, kompetens szervekkel realizált intézkedések sorozata, a rendőrségi felismerés, a feltárás az igazságtétel útjára vezetése céljából. Az említett szubszisztéma eljárásokat négy pontban lehet jellemezni:

- a realizálásuk folyamata főleg a szociális védelemmel vannak kapcsolatban,
- tudatosan arra öszpontosulnak, hogy a büntetőjogilag releváns cselekményeket feltárják,
- végeredményben célja a büntetőeljárás elérése, amelyeket
- külön törvények és rendeletek szabályozzák.

A rendőrségi tevékenységgel kapcsolatban kell említeni az egyes eljárásokat, amelyek az elkövetett bűncselekményre reagáló – gyakran titkolt – tevékenységeket, intézkedéseket jelentik. Relatív autonómiát élvezhet az operatív kognitív tevékenység (OKT) a rendőrségi eljárások rendszerében. Ilyen például a rendőrségi gyakorlatból ismert büntetőeljárásokban lefolytatott nyomozás és vizsgálat. Az OKT eljárásnál továbbá léteznek kivételes esetek is, amikor a bűnelkövetés eseményei a jelenidőben is még folyhatnak. Ez az elkövetési magatartás előkészületét követő befejezése során lehetséges, avagy egyes bűnözői csoportok felderítésénél, avagy operatív ellenőrzések tekintetében (előre kiválasztott személyekre, csoportokra vagy a bűncselekményből származó produktumok továbbadásánál).

Az OKT végrehajtási folyamat által egy új dimenzióról beszélhetünk a bűnözés ellenőrzése területén. Az adott helyzet a tervezett, az előkészítet bűncselekedet semlegesítésénél, a bűnözői (szervezett, terrorista vagy radikális) csoportok bomlasztásánál, kiválasztot objektum feletti operatív megfigyelés által következik be. Az operatív nyomozási tevékenység végrehajtásánál ez egy új dimenzió a bűnözés ellenőrzése terén. Ez a tevékenység nem csak az egyéni bűncselekmények felderítését és nyomozását segíti, hanem a rendőrség figyelmét is felhívja gyanús személyekre.

Az Európai Unió belső biztonsága számos horizontális és vertikális dimenzióval rendelkező intézkedést foglal magában. A belső biztonság horizontális dimenziói az összetett globális környezetben való elérése miatt szükségessé teszi a bűnűldözői és a határigazgatási hatóságok bevonását. Egyik feltétele az igazságügyi együttműködés teljesítése. A belső biztonság vertikális dimenziója a nemzetközi együttműködés, az uniós szintű biztonságpolitikák és kezdeményezések, a tagállamok regionális együttműködése, valamint a tagállamok saját országos, regionális és helyi politikái.

A rendőri intézkedés egy szintetikus fogalom, amely a rendőrség és szervezetei aktivitásait összefoglalja. Ezeket úgy lehet tekinteni, mint olyan kategóriák, amelyek az egyéni különleges módszereket tartalmazza egy adott cél elérése érdekében. A rendőri

¹⁹⁹ LISOŇ, M. Kreovanie vedného odboru „operatívne poznanie“ do systému policajných vied. In Policajná teória a prax. ISSN 1335-1370, 2011, roč. XIX, č. 1, 71-86. o.

intézkedések mint műveletek jelentkeznek az EU belső biztonsági rendszerében. Ezek az európai letartóztatási parancs, a tagállamok közti együttműködés, közös operációk szervezése és a szoros együttműködés a nemzetközi események biztosításánál, belérv a jelentős sportversenyeket.²⁰⁰ A rendőri intézkedés hatékonyságához hozzájárul a határokon átnyúló operatív koordináció a határokon átnyúló bűnözés elleni harcban (közös kapcsolattartó pontok, összekötő tisztviselők kiküldésé), és a Schengeni rendőrségi együttműködés formái konkrét realizációja. (határon átnyúló megfigyelés, követés, ellenőrzött szállítás és más).²⁰¹ A határokon átnyúló koordináción belül, lényeges része is a rendőri adatbázis kialakítása és kihasználása mint a Schengeni Információs Rendszer.

Az Európai Unió belül több ügynökségek, intézmények és szervek felelősek a rendőri intézkedésekért. Különösen az EUROPOL (Európai Rendőrségi Hivatal), amelynek fő feladata, hogy információkat gyűjtsön és továbbítsa, valamint hogy megkönnyítse a bűnüldöző hatóságoknak bűnözés elleni küzdelmét. A FRONTEX a külső határokon folytatott operatív együttműködést vezeti. Szintén sor került a terrorizmusellenes koordinátor poszt létrehozására is.

²⁰⁰ BALGA, J. Systém európskej policajnej spolupráce v rámci zabezpečenia významných udalostí In Policajné vedy a policajné činnosti, 2011 EU SEC II/A Proceedings of the international scientific conference held on 24 October 2011 at Academy of Police Force in Bratislava, Bratislava 2011. 32-45. o.

²⁰¹ BALGA, J. Systém schengenského acquis, VEDA vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2009. 178-188. o.